

187

FEBRER
2018

REFORMAR LA UNIÓ EUROPEA EL 2018: cinc propostes, cinc propòsits

Carme Colomina, investigadora associada CIDOB

El 2017 Brussel·les va recuperar l'optimisme. Unitat i estabilitat es van convertir en les noves paraules màgiques per a una Unió en estat de transició permanent que necessitava conjurar el cop polític i anímic del Brexit. Els processos electorals als Països Baixos, França i Alemanya van frenar l'assalt al poder d'un populisme que, malgrat tot, segueix vigent i en expansió, especialment després de la formació del nou govern de coalició austríac.

La retòrica europea ha canviat. Però, mentre la superació de la crisi no quedi plasmada en polítiques concretes, els nous discursos d'esperit reformista no seran suficients. Les propostes del president francès, Emmanuel Macron, per reformar i federalitzar l'eurozona -encara sense el suport real de Berlín i amb el recel esperat de les capitals més temoroses d'una Europa amb socis de primera i de segona- i les vagues conclusions de la Cimera Social de Göteborg -sense compromisos vinculants però amb la constatació que no hi pot

haver renovació sense Europa social- han posat els primers fonaments del nou discurs europeu.

El 2018 serà l'any de la reforma europea. O, almenys, l'any en què es debatrà com ha de ser la futura Unió Europea post-Brexit.

El 2017, Brussel·les va recuperar l'optimisme però mentre la superació de la crisi no quedi plasmada en polítiques concretes, els nous discursos d'esperit reformista no seran suficients.

Per primera vegada des de l'inici de la crisi econòmica i financera del 2007, els europeus tenen una opinió positiva de la situació actual de l'economia europea.

Aquesta és una Unió que priva de capacitat política directa a grans ciutats més poblades que alguns estats membres.

El debat sobre sobirania i control polític subjau no només en el Brexit sinó també en un revigoritzat nacionalisme que campa al seu aire per Europa.

La UE ha de preguntar-se amb urgència com es pot recuperar el suport de la ciutadania i tornar a la idea d'Europa com solució.

L'Europa dels valors ha naufragat a la Mediterrània i la unitat europea en matèria d'immigració està trencada.

Sotmetre els líders comunitaris a l'escrutini ciutadà només pot ser positiu.

La crisi de l'euro és al cor del malestar europeu i l'eurozona no pot ser reformada si no s'entén que el neguit no és només polític sinó també social.

L'Eurobaròmetre dibuixa, a més, la lenta recuperació d'una confiança malmesa pel llegat d'aquests anys de crisi, encara present: esquerdes polítiques i geogràfiques, emocions socials a flor de pell, desigualtat i por. La pèssima gestió de l'emergència financera i les seves conseqüències posteriors van acabar amb el "consens permissiu", que durant dècades va permetre una construcció del projecte europeu basat en la delegació de la confiança política dels ciutadans en els seus governants. No obstant això, per primera vegada des de l'inici de la crisi econòmica i financera del 2007, els europeus tenen una opinió positiva de la situació actual de l'economia europea (48%, 6 punts percentuals més que en l'Eurobaròmetre de la primera meitat de 2017) més alta que la negativa (39%, 7 punts percentuals de més). El suport a l'euro està al nivell més alt des del 2004 i un

57% dels europeus es mostren optimistes sobre el futur de la UE. El president de la Comissió Europea, Jean-Claude Juncker, **en el seu últim discurs** sobre l'estat de la Unió, va parlar dels vents a favor que de nou empenyen les veles de la UE. Vents de canvi i de recuperació. Però, no hi podrà haver una restauració d'aquell consens polític en el projecte comunitari sense recuperació prèvia de la confiança ciutadana. Amb el nou mil·lenni, la construcció europea va deixar de ser un projecte vertical. Fracassos com el de la proposta de Constitució Europea i l'expansió del populisme així ho demostren. Juncker hauria de recordar que qualsevol reforma de l'arquitectura comunitària pactada únicament entre les capitals a esquena d'un electorat crític a les urnes seguirà aixecant ombres sobre la legitimitat del projecte.

El primer pas per reformar la Unió Europea és la voluntat política. Entre la *Révolution* que proposa Macron en el seu llibre-manifest amb la convocatòria d'una nova convenció ciutadana per debatre el futur d'Europa (massa semblant a la decebedora convenció pre-Constitució Europea) i els "Estats Units d'Europa" que reclama el socialdemòcrata alemany Martin Schulz, com a molt tard pel 2025, hi ha l'Europa dels resultats. Repensar l'Europa complexa d'avui obligaria a anar molt més enllà de les lògiques intergovernamentals d'un i altre. Per començar, aquesta és una Unió que priva de capacitat política directa a grans ciutats més poblades que alguns estats membres, o que es resisteix a cedir el control de la designació dels alts representants comu-

La UE necessita reforçar la seva legitimitat política. I repensar l'Europa complexa d'avui obliga a anar més enllà de les lògiques intergovernamentals d'uns i altres.

nitaris a través de processos electorals que no aconseguen despullar-se de la lògica nacional. Per no esmentar el debat sobre sobirania i control polític subjacent no només en el Brexit sinó també en un revigoritzat nacionalisme que campa al seu aire per Europa. Però, sobretot, la UE ha de preguntar-se amb urgència com es pot recuperar el suport de la ciutadania sense recompondre la confiança entre socis comunitaris? Com podem tornar a la idea d'Europa com a solució si no es renuncia a la treta de culpar Brussel·les de tots els mals? Com pot avançar la UE sense superar les divisions internes que la debiliten? El Brexit i la fractura per l'anomenada crisi dels refugiats -però també la imposició absoluta de la intergovernamentalitat com a motor únic del projecte europeu- han imposat una lògica desintegradora que amenaça la idea fundacional de comunitarització política. Així ho reconeix **l'informe parlamentari** de Guy Verhofstadt relatiu als possibles ajustos institucionals per a la UE: "El mètode intergovernamental com a *bypass* del mètode comunitari, tal com ho defineixen els Tractats, no només condueix a un procés polític menys efectiu sinó que contribueix a la manca de transparència, a menys control democràtic i menys rendició de comptes." La Unió Europea necessita repensar-se a fons.

El 2018 serà l'any de la reforma europea. O, almenys, l'any en què es debatrà com ha de ser la futura Unió Europea post-Brexit. Però, sense l'Europa dels resultats i sense la voluntat política necessària per vestir aquests canvis, la transformació de la UE -no només retòrica sinó també de percepció- no caldrà. Les possibilitats hi són. Algunes d'elles fins i tot ja estan en discussió i han generat mobilització ciutadana transnacional per dur-les a terme. Heus aquí cinc propostes concretes per començar a transformar el discurs, la voluntat política i la imatge d'Europa.

Representació democràtica

La Unió Europea necessita reforçar la seva legitimitat política. El president Juncker es va anticipar al debat posant sobre la taula diverses propostes per reforçar la legitimitat democràtica de les institucions europees, des de la unificació en un sol càrrec de la figura de president de la Comissió i del Consell -una mesura a mig camí entre l'eficiència i la lluita pel repartiment de poder institucional a Brussel·les- fins a l'increment del rol dels parlaments nacionals en el control democràtic de les decisions comunitàries. La idea d'aconseguir "un sol capità per governar el vaixell" -en paraules de Juncker- encara està molt lluny de realitzar-se, malgrat que el propòsit de fer convergir les presidències de Consell i Comissió es remunta ja a l'època de Jean-Luc Dehaene com a número 2 de la Convenció europea per al futur de la Unió. Durant el seu mandat al capdavant de l'executiu comunitari, Juncker

no ha tingut cap inconvenient a emfatitzar aquesta dualitat, encara que fos recurrent a la seva coneguda ironia. Ho va fer al maig del 2017, durant la primera trobada oficial amb el president, Donald Trump, a Brussel·les. "Sap, senyor president, a la UE tenim dos presidents", li va dir Donald Tusk a Trump per trencar el gel davant les càmeres de televisió. "Ho sé", va respondre el nord-americà. "N'hi ha un de més",

va etzibar Juncker assenyalant a Tusk. El repartiment del poder institucional a Brussel·les també està en transició i aquesta confrontació influirà, sens dubte, en qualsevol debat sobre reformes comunitàries que es plantegi en els propers mesos.

Però hi ha altres propostes que ja s'han obert camí malgrat l'oposició que desperten. La que ha arribat més lluny (sense èxit): l'embrió de les llistes europees transnacionals.

1. 73 escons a repartir

La sortida del Regne Unit de la Unió Europea alliberarà 73 escons ocupats per eurodiputats britànics al Parlament Europeu. Aquests escons han estat durant mesos en discussió i, per primera vegada en anys de debats i demandes dels moviments federalistes europeus, es va obrir a nivell institucional la possibilitat de crear un embrió de llista transnacional. Per als seus partidaris, es tractava d'una opció possibilista que no danyava massa els interessos nacionals o de les grans famílies polítiques, però que establia el precedent d'una llista única formada per representants dels vint-i-set estats membres, concebuda amb una lògica europea i no nacional, amb un programa europeu i candidats enrolats en una campanya

transnacional. No obstant això, el Parlament Europeu va rebutjar la proposta i va advocar per reduir el nombre d'escons en la pròxima legislatura i donar algun diputat extra als estats membres més infra-representats.

És un revés polític per Emmanuel Macron i el seu projecte reformista per democratitzar la UE. En el seu *discurs Iniciativa per a Europa* del 26 de setembre a la Sorbona de París, el president francès ja havia defensat la necessitat de comptar amb llistes transnacionals per a les eleccions europees del 2019. Seria "la resposta d'Europa al Brexit", reptava Macron. França i Itàlia s'havien mostrat obertament a favor de les llistes transnacionals. Socialistes, Liberals i Verds, en principi també. Però el principal grup de l'Eurocambra, el Partit Popular Europeu (PPE), recela de la idea perquè no creu que faciliti l'acostament dels ciutadans a la política europea. "Seria difícil per a la CDU d'Angela Merkel compartir llista amb membres del Fidesz de Viktor Orbán", resumeix gràficament un analista alemany. L'estratègia de sumar forces polítiques de diferent pelatge per eixamplar els grans grups de la Cambra i la infiltració del populisme en la retòrica i les agendes polítiques de molts partits tradicionals han acabat creant incòmodes companys de viatge, difícils de defensar davant del propi electorat. No obstant això, cap dels 73 escons britànics que s'alliberaran amb el Brexit pertanyia al PPE.

El debat, en realitat, va molt més enllà d'unes dotzenes d'escons. És una disputa de fons sobre el poder de l'Eurocambra, l'única institució comunitària que es tria directament per sufragi universal. Un monstre polític complex perquè barreja diverses ànimes: la ideològica, la nacional i, des de fa uns anys també, la pro o anti UE. L'Eurocambra no ha guanyat només poder de decisió sinó també capacitat d'exigir rendició de comptes i això incomoda algunes capitals.

2. Més Spitzenkandidaten

A mig camí entre eleccions europees, ha tornat a la palestra el debat sobre els Spitzenkandidaten, és a dir, la idea de vincular el candidat guanyador de les eleccions al Parlament Europeu amb la presidència de la Comissió Europea. El procés d'elecció dels alts càrrecs institucionals de Brussel·les -Comissió, Consell i Alt Representant per a la Política Exterior- s'havia convertit en el símbol del mercadeig fosc i antidemocràtic dels caps d'Estat i de Govern de la Unió, decidint el futur de les institucions comunitàries a partir d'equilibris geogràfics, de famílies polítiques i, recentment, tot i que sempre en últim lloc, també de gènere. Per tant, aquesta idea buscava augmentar la legitimitat democràtica del procés de designació i promoure un cert coneixement entre la ciutadania dels aspirants a liderar l'executiu comunitari, que a més havien de embranchar-se en una campanya electoral transnacional. La idea dels Spitzenkandidaten sempre ha anat **acompanyada de crítiques**, especialment perquè va fracassar en l'intent d'augmentar sensiblement la participació electoral en els comicis a l'Eurocambra de 2014, però no hi ha hagut, fins avui, cap proposta alternativa per democratitzar el mètode d'elecció dels futurs presidents de Consell i Comissió.

Per revigoritzar les eleccions europees cal molt més que un nom. La participació democràtica està directament vinculada a la percepció del projecte europeu i no només als candidats en discòrdia. Però la via dels Spitzenkandidaten ja és oberta i no hauria de ser revocada, malgrat que els caps d'Estat i de govern s'aferren a la prerrogativa de ser ells els qui nomenin el president de la Comissió. Sotmetre els líders comunitaris a l'escrutini ciutadà, encara que sigui per l'obligació de participar en una campanya electoral que els porti a trepitjar terreny, defensar públicament la seva idea d'Europa més enllà del seu país d'origen, reforçar -fins i tot tímidament- el nivell d'europèitització de l'esfera política dels Vint-i-set, i acceptar que siguin les urnes i no unes negociacions a porta tancada les que decideixin el seu futur, només pot ser positiu.

Aprofundir en la idea dels Spitzenkandidaten i ampliar-la als futurs comissaris europeus contribuiria, a més, a la democratització i la transparència del procés de designació del pròxim executiu comunitari. Cada Estat membre hauria d'acceptar que el candidat de la formació més votada en les eleccions europees del 2019 al seu país -fins i tot si no és del partit que ocupa el Govern- es convertís automàticament en la persona designada per a ocupar una cartera en la propera Comissió. La ciutadania guanyaria un incentiu més per a la participació electoral i es reforçaria el debat públic sobre la Unió.

Les eleccions europees del 2014 van ser un duel entre un escepticisme enfortit per la crisi i un esforç mediàtic per promoure un autèntic debat transnacional -encara que només

Els escons alliberats pels diputats britànics en el Parlament Europeu permetrien crear un embrió de llista transnacional, concebuda amb una lògica europea i no nacional.

arribés als més convençuts-. Fins i tot si l'augment de la participació electoral continua sent la principal assignatura pendent dels comicis europeus, qualsevol intent per rebaixar la capacitat d'influència ciutadana sobre Brussel·les suposaria donar l'esquena de nou a la transparència. Si hi ha ambició política de reforma, la resposta només pot ser seguir involucrant, encara més, als europeus.

Fortalesa econòmica i solidaritat

L'optimisme de Brussel·les també ha arribat a les finances. Les previsions econòmiques per a l'eurozona pronostiquen pel 2018 un creixement al ritme més ràpid en una dècada. Superada la retòrica de l'excepcionalitat i la urgència que va marcar aquests anys de crisi, l'eurozona necessita ara raonar i explicar les reformes pendents.

La Comissió ha proposat transformar el mecanisme de rescat en un Fons Monetari Europeu i crear un pressupost per a la zona euro. Idees ambicioses cobertes d'interrogants: quina resistència mostraran alguns estats membres per dotar finançerament aquest fons? Quina capacitat d'intervenció tindrà

o davant de qui ha de retre comptes? La reforma de la zona euro, així com la finalització de la Unió Bancària, no podran posar-se en marxa almenys fins a mitjans de 2018 a l'espera que Alemanya tingui un Govern consolidat i una idea clara de quins ajustos està disposada a acceptar més enllà del mantra generalitzat del seu rotund no a una "Unió de transferències". La solidaritat continua marcant el fons de la discussió.

L'eurozona necessita reformar-se -però no només per garantir una major integració política sinó també per contrarestar el dèficit democràtic que ha suposat l'excepcional transferència de poder econòmic, polític i fiscal, a la Comissió i l'Eurogrup sense ampliar, al seu torn, la capacitat de control polític del Parlament Europeu sobre ells-. La llarga negociació sobre el pròxim Govern alemany dilata els temps i encongeix les possibilitats d'una agenda reformista per a aquest 2018. La divisió nord-sud marca el debat sobre els límits en la transformació de l'eurozona i la fractura est-oest el de la transferència de competències. Però la necessitat de recuperar l'Europa social és transversal. "L'Europa que protegeix" -l'eslògan de Macron, adoptat després pel president de la Comissió Europea hauria de superar la fase de la retòrica per passar a l'acció.

La recuperació de la confiança ciutadana passa forçosament per la recuperació d'una Europa garantia de protecció i progrés.

3. Mesures socials

La crisi de l'euro és al cor del malestar europeu i l'eurozona no pot ser reformada sense una lectura correcta d'un neguit que no és només polític sinó també social, i que depèn de les percepcions i de les oportunitats que els europeus senten al seu abast. Un informe comparatiu sobre l'actitud de les elits i la ciutadania europea respecte a la Unió, **publicat el 2017 per Chatham House**, assegurava que només el 34% dels ciutadans europeus se sent beneficiat per la UE, enfront d'un 71% de les elits que la perceben com directament positiva per a ells. Les desigualtats socioeconòmiques han augmentat a la Unió Europea durant l'última dècada. Segons l'OCDE, la crisi va sacrificar l'Europa social per salvar el projecte econòmic, així que massa ferides segueixen encara obertes i no se solucionaran únicament amb més integració política per als països de la moneda única. Una Europa estable però injusta per la seva desigualtat és una Europa feble. I aquesta desigualtat, segons l'OCDE, "mina la confiança social en les institucions i alimenta la inestabilitat política i social", la qual cosa s'ha traduït en l'augment del vot protesta a favor d'opcions polítiques populistes.

La recuperació de la confiança ciutadana passa forçosament per la recuperació d'una Europa garantia de protecció i progrés. No obstant això, la primera escenificació del compromís europeu amb l'anomenat Pilar Europeu dels Drets Socials va quedar merament en una declaració institucional no vinculant respecte a vint grans principis genèrics relatius a la igualtat d'oportunitats, la protecció social i les condicions laborals. La Cimera Social de Göteborg, celebrada al novem-

bre, va servir com a constatació d'una idea fonamental: no hi haurà recuperació del suport perdut per part d'una població europea empobrida si no s'ataquen les causes d'aquest retrocés social.

Sobre la taula de la Comissió hi ha la proposta de creació d'una Autoritat Social Europea així com la iniciativa d'incloure indicadors socials en el semestre europeu. Brussel·les analitza cada any en detall els plans de reforma pressupostària, macroeconòmica i estructural de cada país per redactar, després, recomanacions específiques per als següents mesos. Aquesta anàlisi es construeix a partir d'uns indicadors l'elecció dels quals resulta doncs políticament rellevant, encara que defugin el més bàsic: l'Europa social es fonamenta, en realitat, sobre diferents models de benestar. L'Informe Prospectiu sobre el Creixement que la Comissió va publicar per a aquest 2018 emfatitza que "la desocupació se situa en el 7,5% a la UE i el 8,9% a la zona de l'euro, xifres que representen els nivells més baixos en nou i vuit anys, respectivament". Però la realitat és molt més desigual. L'atur a Grècia continua al 20% i a Espanya al 16%. "La desocupació segueix afectant 18,9 milions de persones, la inversió continua sent massa baixa i el creixement dels salaris és feble". La precarització social és una realitat alarmant, finalment reconeguda per Brussel·les.

La Cimera de Göteborg va reconèixer, a més, el dret a un salari mínim, encara inexistent a mitja dotzena de països de la Unió, i va intentar donar un impuls a la idea de la renda bàsica i les polítiques d'habitatge social. És un pas important en la bona direcció. No obstant això, si el discurs és europeu però la seva materialització segueix sent nacional, l'Europa social continuarà sent una amalgama de mesures i realitats disperses. I el populisme seguirà comptant amb la precarietat com un dels seus arguments troncats. Està en mans de la Comissió i el Parlament pressionar políticament els estats membres per a la realització d'aquests compromisos i reclamar més capacitat financera per l'Europa social.

4. Un major compromís pressupostari

El futur pressupost de la UE post-Brexit ja està en discussió. La sortida del Regne Unit suposa una pèrdua de 9.000 milions d'euros anuals per a les arques de Brussel·les. La Comissió ja ha advertit que el pressupost de la UE per 2014-2020, que puja a un bilió d'euros, no és suficient per a finançar les creixents ambicions de la Unió. En paral·lel, la UE obre també les negociacions sobre les properes perspectives financeres per una Unió a vint-i-set. Si bé el dilema és, de nou, l'eterna disjuntiva de les discussions pressupostàries (major aportació o retallades), el context resulta més rellevant que mai: una UE de 27 estats membres, pèrdua de les aportacions britàniques, desgast social post-crisi, noves emergències i necessitats polítiques -fruit de les migracions des del nord d'Àfrica i el debat sobre la seguretat-, etc. Juncker creu que ha arribat el moment d'abandonar el llinar de l'1% del PIB que marca les aportacions dels Estats membres. El president comunitari va estrenar l'any instant els líders europeus a establir primer les seves ambicions polítiques per a la UE per després discutir com finançar aquests objectius, en lloc d'establir un límit superior en la despesa i ajustar les prioritats a aquest límit.

És una demanda no només de sentit comú sinó també de mínims. En el debat polític previ a l'Agenda 2000 (el pressupost comunitari pel canvi de mil·lenni) es va arribar a plantejar una aportació de l'1,5% del PIB. Des de llavors i fins avui el pressupost de la Unió no ha parat de baixar fins i tot després de la gran ampliació del 2004.

De fet, el debat pressupostari europeu ha estat, en els darrers anys, un autèntic exercici de cinisme. La UE s'ha anat ampliant a nous estats membres amb un nivell de renda cada vegada més inferior a la mitjana comunitària mentre els socis que els acollien anaven retallant la seva aportació als comptes d'on havien de sortir els fons que ajudarien a la modernització i al creixement dels nous companys de viatge. Aquest límit innegociable per a moltes capitals, que fixa les aportacions de cada Estat al pressupost al voltant de l'1% del seu PIB, és incompatible amb els discursos polítics i les responsabilitats que, després, es demanen a la Unió.

L'esmentat informe de Chatham House assegura que hi ha un suport real cap a una unió basada en la solidaritat, tant entre les elits com entre la ciutadania en general. Segons les seves dades, el 77% de les elits i el 50% de la ciutadania pensen que els Estats membres més rics haurien de donar suport financerament als membres més pobres, mentre que només el 12% de l'elit i el 18% de la ciutadania estarien en desacord. La pregunta, però, és què s'entén realment per solidaritat.

L'executiu comunitari és conscient de la feina que té per davant, sota pressió per augmentar la despesa en nombrosos fronts, inclosa la cooperació en Defensa, la protecció de fronteres o la immigració -capítols que fins ara no tenien pràcticament pressupost assignat- i garantir suficient finançament per les regions de la cohesió que podrien sortir perjudicades. Les retallades previstes ja apunten cap als fons estructurals i les subvencions agrícoles, dos apartats que afavoreixen, sobretot, als Estats amb menor renda.

El pressupost comunitari ha de ser el principal instrument per enfortir la democràcia europea i recuperar la confiança ciutadana. La Comissió voldria tenir un compromís avançat abans de les eleccions europees de maig de 2019 perquè la campanya no interfereixi en el debat polític. De moment, les ambicions polítiques no coincideixen amb les institucionals. No hi pot haver polítiques comunitàries sense pressupost comunitari. El to i l'evolució d'aquest debat enviaran un missatge polític contundent a la ciutadania sobre el model de projecte europeu i la confiança i autonomia que els Estats membres estan disposats a dipositar en ell.

Una Europa de valors

La Unió Europea és una unió de drets, una qüestió de valors, vinculants legalment des de 2009. Però l'Europa dels valors ha naufragat a la Mediterrània. A l'agost del 2015, Angela Merkel va assegurar: "Si Europa fracassa en la qüestió dels refugiats, si es trenca l'estret llaç amb els drets civils univer-

sals, ja no estarem davant l'Europa a què aspiràvem". Però la UE no només ha trencat el seu lligam amb els drets civils, també ha incomplert el seu propi compromís amb la **Carta de Drets Fonamentals de la UE**: tota persona té dret a la seva integritat física (article 3); ningú podrà ser sotmès a tractes inhumans o degradants (article 4); es garanteix el dret d'asil dins del respecte de les normes de la Convenció de Ginebra de 28 de juliol de 1951 i del Protocol de 31 de gener de 1967 sobre l'Estatut dels Refugiats i de conformitat amb el Tractat constitutiu de la Comunitat Europea (article 18); es prohibeixen les expulsions col·lectives (article 19-1) i ningú podrà ser retornat, expulsat o extradit a un Estat en què corri un greu risc de ser sotmès a la pena de mort, a tortura o a altres penes o tractes inhumans o degradants (article 19-2).

Els més de 2.200 migrants que van morir el 2017 intentant arribar a les costes europees, la incapacitat dels Estats membres per complir amb els compromisos de reallojament dels refugiats que esperen a Grècia i Itàlia (poc més de 33.000 refugiats, dels 160.000 compromesos per la Comissió, han estat reallojats fins avui), l'acord amb Turquia per propiciar les devolucions i la dramàtica situació humanitària en els camps i assentaments convertits en llimbs legals sobre sòl europeu,

Si el discurs és europeu però la seva materialització segueix sent nacional, l'Europa social continuarà sent una amalgama de mesures i realitats disperses.

tots aquests fets demostren que la Carta de Drets Fonamentals no protegeix a tots per igual.

5. Respostes a la immigració

La pressió electoral va marcar, el 2017, la retòrica, els mínims avenços legislatius i la prioritització securitària dels compromisos europeus. Les polítiques d'immigració focalitzades en el control de fronteres van reduir el nombre d'arribades però van ser inútils a l'hora d'avançar en un sistema d'asil europeu d'acord amb la realitat europea. El cisma entre Est i Oest per la mal anomenada crisi dels refugiats s'ha fet més profund. La UE segueix incomplint deliberadament i reiteradament les seves obligacions internacionals d'asil i refugi. L'asil és un dret. Els Vint-i-set han de garantir rutes més segures i regulars cap a Europa, com els visats humanitaris, obrir vies legals per a l'arribada de migrants i avançar en la reforma del conveni de Dublín. El Parlament Europeu proposa fins i tot un sistema de reubicació obligatori que s'aplicaria de forma general amb independència de la pressió migratòria.

La unitat europea està trencada en matèria d'immigració. Però algunes decisions podrien acordar-se fàcilment amb una mínima voluntat política. Els Vint-i-set haurien de consensuar la definició de país segur -recordant que, segons la Convenció de Ginebra, les devolucions de sol·licitants d'asil a un tercer país que no els ofereixi la mateixa protecció no són admissibles- i comprometre's a harmonitzar les condicions d'acollida i atenció als refugiats que ja es troben en territori comunitari. La cancellera, Angela Merkel, i el líder socialdemòcrata, Martin Schulz, van coincidir durant l'última campanya electoral alemanya en la necessitat d'harmonitzar a escala europea les

prestacions als refugiats. El futur pressupost comunitari podria ser l'instrument clau per a facilitar aquesta coordinació, com apuntava la Comissió Europea just abans del Consell Europeu de desembre: "hi ha àmbits en què els instruments de finançament de la UE poden tenir un paper més important en el futur, per exemple, en el suport a les comunitats locals que reben a un gran nombre d'immigrants o refugiats, facilitant així la integració i abordant les qüestions socials i sanitàries."

Quan Jean-Claude Juncker va assumir la presidència de l'executiu comunitari va assegurar davant l'Eurocambra que la seva era "la Comissió de l'última oportunitat". Moment decisiu per treure a la Unió de la teranyina de crisis que l'empresonaven. Però, sobretot, havia de suposar un punt d'inflexió crucial per recuperar la confiança de la ciutadania. El 2018 és l'any de l'última oportunitat per a Juncker. Si la seva voluntat és contrarestar la deriva intergovernamental de la Unió, recuperar l'esperit social de la construcció europea i recuperar el lideratge polític de la Comissió, aquest és l'any clau. En el 2017, el Brexit i els processos electorals a França i Alemanya van copar l'agenda política. L'aparició en escena d'Emmanuel Macron va monopolitzar els focus del lideratge europeista. Podrà ara la Unió Europea retenir aquest *momentum*?

El primer pas per reformar la UE a vint-i-set és la voluntat política. Però el debat final no ha de ser únicament sobre quina Europa volem sinó per a qui la volem.

El març de 2019, els britànics abandonaran definitivament la UE i els Vint-i-set entraran en campanya per renovar el Parlament Europeu. Amb això, s'obrirà de nou el debat successor per presidir les institucions europees. La Comissió Juncker haurà arribat a la seva fi. La renovació de càrrecs al capdavant de les institucions comunitàries tornarà a estar en discussió. Serà també el final polític de Juncker que, entre el Consell, l'Eurogrup i la Comissió, haurà intervingut en dues dècades de política comunitària. Abans de tornar a caure en els càlculs electorals i en el màrqueting polític institucional, els líders europeus han de donar una oportunitat real a reformes plausibles que no exigeixen més que la voluntat política de dur-les a terme. El debat final no ha de ser únicament sobre quina Europa volem sinó per a qui la volem. El realisme, però també l'ambició política, s'imposen